

A'
KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ Bétsben, Pünköst-Havának (Május-
nak) 8-dik napján, 1792.

Hadi Történetek.

Közelébbi *Hírmondónkban* jelentettük,
hogy a' *Frantzia* Nemzet hadat végzett Apr.
20 dikán, a' *Magyar és Tseh* Király ellen. —
April. 30-dikán, már verekedések is vóltak
Vitézeink, és a' *Ftantiák* között. *Rosambó*
(*Rochambeau*) *Frantzia* Fő Hadi Vezér
Seregéből t. i. közel 15 ezer Ember bé ütött
Aus triai Belgyiamnak Hannonia nevü tarto-
Y y mána

mánnyába, 's annak Fő Városát *Monst* *) meg akarta szállani. De F. M. L. *Bolyó* Ur meg értvén a' *Frantziák'* érkezéseket, eleikbe ment mintegy 3 ezer lovas, és gyalog Embereivel. Eleinten mind a' két részről derekassan ágyúztak egymásra; de végre csak ugyan ki nem állhatták a' *Frantziák'*, a' *Magyar Király'* Seregeinek tüzeléseket; 's hátat fordítottak; a' midőn a' *Latour*, 's *Koburg'* Dragonyossai, és *Blankenstein'* (ez előtt *Hadi*) Huszárjai sokat le-szabdaltak belőlök. A' többek között, különös vitézséggel forgatta magát, a' mint értettük, a' *Blankenstein* Magyar Lovas Regimentjének Fő Strásamestere (Májora) Gróf *Keglevits* Ő Nagysága. — A' *Frantziák'* részéről 250-en estek el, kiknek száma közzül való *Rosámbó* Fő Hadi Vezér' Fia is. 80-on el-fogattak, kik között egy Oberster is vagon. Négy ágyút is vettek el tőlök Seregeink, néhány társzekerekkel, 's ostromhoz tartozó készületekkel együtt.

Ugyan a' fenn említett napon (April. 30-dikán), *Rosámbó* Fő-Vezér' Seregének más része, *Tournay*, vagy *Dornik* Városára ütött; de hasonló ízerentsétlenség érte ezt is, valamint a' más tsapatot: mert *Hárpenkur* (*Hartenkur* más) Generálisunk vissza verte, 's öt ágyúkat el-vett tőle. — Ezen két
győ-

*) Lásd *Ausztriai Német Alföldnek a' Hadi Történetek'* 3-dik Szakaszával, általunk meg-küldött Mappáját.

győzedelemről való tudósítással, a' múltt. Vasárnap (Májusnak 6-dikán) estve érkezett egy Kurir. A' bővebb tudósítást, még nem hozták meg. Reményljük, hogy a' jövő postán többet irhatunk.

A' Fels. Király, valamint egy részről, igen fáradhatatlan, a' maga Fejedelmi hivatalának szentül való folytatásában: úgy más részről, különösen vigyáz a' maga egészségre, mellyre jól tudja, minémű szüksége legyen a' Státusnak. Hol lovaglással, hol kotsizással frissíti magát. — Igen hasznosnak itélik az Orvosok, a' laptával való gyakorklását a' testnek: erre nézve, az Udvar mellett lévő laptázó házban is múlatja néha magát ő Felsége; múlatta közelébb tegnap dél előtt is, 9 és 11 óra között, *Ferdinánd, Károly, Leopold, és József Fő Hercegekkel* együtt. — Ebéd után, le-indult Nádor - Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége *Budára*, hová a' múltt héten mind le-takarodtak az itt múlatott Fő Magyar Méltóságok.

Ő Felségeknek, *Budára* való pompás bé-menetelek Jun. 2-dikán fog lenni.

Ezen hónapnak 3-dika vala, az úgy neveztetett *Keresztes - Dámák'* Rendjének Innepe, melly Rendnek Históriáját közlöttük már mi, a' *Hadí és más nevezetes Történetek'* 4-dik Szakaszában. Az említett Innepe-
napon, 24 új Tagokat vett fel ezen Rendbe annak Fő Pátronája, Özvegy Tsászárné ő Felsége; kik között két Felséges Hertzeg-

Y y 2

Als.

Asszonyok, és három Magyar Asszonyságok is vannak. A' Kereszttel meg-tiszteltetett Fels. Hertzeg-Asszonyoknak egyike, *Mária Amália Fő Hertzeg-Asszony*; a' másik pedig *Nápolyi Kir. Hertzeg-Asszony Mária Kristina*. — A' Magyar Dámák között egy, született *Gróf Koháry*; a' másik pedig született *Sándor Leány*. Ezek, mind ketten *Gróf Forgátsnék*. A' harmadik, *Gróf Koháry Ferentzné*, *Gróf Waldstein-Wartenberg Antonia*.

Ns *Petrák István* Úr, egy jámbor erkölcsű, jól készült, 's kedves maga-viseletű Ifjú Hazánkfia az a' szerentsés, a' ki tegnapi napon, Fels. Királyunk' Kabinétjába, nyóltz száz forint esztendei fizetéssel fel-véttetett, holott már tegnapi napon el is kezdett munkálódni, magyar ruhában. Ezen szép reménységű Ifjú Úr, T. N. *Vas Vármegyéből* veszi eredetét, a' hol, úgy nem különben T. N. *Soprony Vármegyében* is lakoznak Uri Vérései, és többnyire Vármegyei Tíztségeket viselnek. Maga, Ns Sz. Kir. *Posony Városában* született, eleinten a' Fels. Kuriánál kezdett szolgálni; ennek más állapotba *) lett vételetől fogva pedig a' Fels. Magyar
Kán-

*) Ez előtt egy *Protokolluma*, *Expediturája*, *Taxatorátusa*, *Archivumja*, vagy *Regisztraturája*, volt a' *Septemvirális*, és *Királyi Tábláknak*, mellyek egy névvel *Felséges Kuriának* nevezettek.

Kántzelláriához jött, a' hol elsőben prakti-
kált, annakutánna pedig Kántzellistává té-
tetett. Az édes Attya, néhai Tek. *Petrák*
István Úr vólt, a' ki 1734-dik elztend. kezdett
a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnál szolgálni;
1783-dikban pedig, Regisztrátor, és Sigilli
Regii, 's Archivi Conservátorságból, nyugod-
alomra botsáttatott.

Már most bizonyossan irhatjuk, hogy
az *Olasz* Éneklők, mind le - mennek
Budára jádzeni, kik között lesznek ama'
hires éneklő Férjfiak; *Maffoli*, *Benuci*, 's
Calvesi is; és ama' kedves hangú 's jádzású
szép Menyetske is *Tomeoni*.

Az *Erdély* Országí M. Deputátzió, el
végezi már itten a' mint hallyuk ezen a'
héten a' munkáját, 's vissza indul *Erdély* Or-
szágba.

Vagy három napoktól fogva igen nekí
esősödött itt az idő,

Magyar Ország.

Piaristae pii in Patriam.

Ezt az Igazságot, nem egyfzer, sem
kétszer mutogattuk már mi, követésre méltó
szép példákkal. Új bizonyosságát adja ennek
Nemes *Nyitra Vármegyében*, a' *Privigyei*
Piáristák' Kollégyioma, mellyben T. Rektor
Mlinkay Úrnak bölts intézése szerént, Magyar
Professzor T. P. *Karaba Aloysius* Úrnak buzgó
tanítása által, úgy kezd virágozni azon a'
ré-

részen Anyai Nyelvünk, hogy a' nevendék Tót Iffjúságnak a' Nyelvre nézve való megmagyarosodását is nem sok idő múlva méltán reménylhetjük; és ezt annyival inkább, mivel közel oda, más jó Hazafiakon kívül, egy drága Mecénás, Főtifz. *Bajmótz*i Prépóst *Várady László* Ur, a' ki, jutalmakkal ébrefzti az Iffjúságot, a' *Magyar Nyelv*² tanulásában való szorgalmatosságra, 's meg-igérte a' szegényebb sorsúaknak, hogy tsak igyekezzenek meg-tanulni Nemzeti Nyelvünket, a' magok hasznokra: már azt ő Főtifztelendő Urasága meg-tselekeszi, hogy szükséget nem fognak látni, a' Nyelv-tanulásra kívántató eszközökből.

A' *Magyar Teátrum*nak ügyét, egy érdemes *Pest*i Polgár, *Protásevits József* Ur, fogta-fel, a' ki származására nézve ugyan Nemes *Lengyel*; de valamint Nemzeti Nyelvünket jól tudja: úgy valóban a' nemes Magyar érzékenységekkel is nem kevés mértékben bir. Magára vállalta t. i. ezen jó szivű Hazafi, hogy első Májustól fogva, nyóltz hetekig gondját viseléndi, minden pénz és jutalom kívánás nélkül a' Teátrum' *Kasszájának*; 's a' mi fenn fog még abban nyóltz hetek múlva, a' kívántató költségeknek megtétele után maradni: azt, által adja akkor teátrumí fundusúl. — Hogy ezen fundus, annyira nevedkessen, a' mennyi elégséges legyen ezen el-kezdett Magyar Játék-néző Helynek fenn-marasztására, és virágoztatására; azzal az indulattal óhajtjuk, a' mellyel

lyel igyekeztük már néhány ízben megmutogatni annak hasznait, mind a' Nyelv' gyarapítására, mind a' gondolkodás' és tselekvés' módja' tökéletesítésére.

A' Prussziai Király, és némelly más Frankóniai Birtokos Hatalmasságok között folyó perrel.

Bayreuth és Anspach Tartományainak birásáról lemondott, a' mint tudjuk, az előbbeni birtokos Urok a' Márkgráf, 's *Angliában* éli már most kedvére világi napjait, Izép Feleségével, a' kit *Londonban* választott Társúl magának egész gustussal; a' megnevezett két Tartományok pedig, örökség fzerént a' *Prussziai Királyra* szállottak. Már említettük vólt más ízben, de tsak egy szóval, hogy ezen Márkgráfságok' elfoglalásának alkalmatosságával némelly erőszakoskodások történtenek. T. i. *Norinberga (Nürnberg)* Városának egész a' kapujaiig tartja a' *Prussziai Király*, mint *Anspachi* és *Bayreuthi* Márkgráf már most, a' magajussát; a' melly jusról való ki-nyilatkoztatásokat fel is ragasztatta tehát *Norinberga'* kapuira — 's mivel a' Város le-tépette azokat: már másodszor egy tsemő katonaságot küldött a' Király, 's ennek ótalma alatt ragasztatta fel újra a' Pátenseket. A' dolog ekkor, mind a' két részről való protestátzióval végződött. — *Dünkelsbühl* (melly hasonlóképpen szabad Birodalmi - Város, mint *Norinberga*, de valamiként ez, szintén úgy

ő is tárgya a' *Brandenburgiai* pretensióknak) ki-ásatta a' földből azokat a' karókat vagy fa-ozlopokat, a' melyekre függesztettek fel a' *Prussziai* sassal jegyes pátensek, 's azokat, mint valamelly győzedelmi ragadományokat meg-hordoztatta fel 's alá az úttzákon. — Katonák küldettek tehát másod izben ide is, és mivel a' *Brandenburgi* jus, a' Város' belső kapuján is belől hat; a' Magisztrátus pedig a' külső rostélyos kaput bé-záratta, 's ki se akarta szép szerezivel nyittatni: tehát a' Katonáság bé rontott erővel a' Városba, 's annak belső kapujától nem messze, fel-függesztette a' királyi pátenseket egyy ozlopra. — *Wailtingen* nevezetű Mező-városa a' *Württembergi* Hertzegségnek, egésszen az *Anspachi* Markgráfság' kerületében fekszik. Ehez, mindenkor tartotta némelly részént-való jussát az *Anspachi* Márkgráf; ámbár örökké ellene mondott is annak a' *Württembergi* Ház. Most a' *Prussziai* Király, itt is fel-szegeztette a' maga pátenseit; de a' *Württembergi* Fő Tisztartó meg-mondotta előre, hogy ő bizony, még az *Anspachi* Tisztviselő' jelenlétében le fogja azokat tépetni: a' minthogy úgy is lett. Mert alig fordított hátat az *Anspachi* Tisztviselő: már a' *Württembergi* Fő Tisztartó egyyszeribe leszaggattatta a' pátenseket, 's igen mentsködő ki-fejezésekkel élt. Másodszori fel-szegeztetések végett a' pátenseknek, egyy Al-Tiszt, nyóltz Vadászok, és húsz lovas *Wassertrüdingi* Polgárok küldettek el, a' *Prussziai* Király' részéről; de midőn oda értek

vól-

vólna *Wailtingen*' kapujához, látták, hogy egy fegyveres szekérral vagyon az meg-erössítve; a' szekéren túl pedig 300 Parasztok állottak vasvillákkal, és vasas botokkal, kik ki-rohantak a' *Pruss.* Király' embereire, 's diadalmaskodtak rajtuk. A' *Pruss.* Király' emberei közzül, kikre lövöldöztek is az ablakokból, hatan kemény sebeket kaptak, 's fegyvereiktől meg-fosztattak. A' *Vailtingeni* Polgárok közzül, tsak egy sebesítette meg, az is gyengén. Nehány napokkal ez után, felesebb számú Katonák küldettek *Vailtingen* ellen, a' kik ismét fel-szegezgették a' Kir. pátenseket, 's egyfersmind, el vitték magokkal a' *Württembergi* Fő Tisztartónak az Unokáját is, néhány Parasztokkal együtt *Anspachba*, rész szerént kezeseknek, rész szerént hogy fundamentomosan végire leheszen tőlök jární, a' *Vailtingeniek* által el követett erőszaknak. Mártz. 20-dikán botsáttattak ezek vissza *Anspachból*.

Mártziusnak 24-dikén, olly tudósítást hirdettek - ki némelly közönséges Levelek, azok között a' *Bétsi Német* Ujság is, melly szerént a' *Prussziai* Király fájlalja, 's kárhoztatja azon erőszakoskodásokat, mellyek *Anspach* és *Bayreuth* el-foglalásának alkalmatosságával történtenek; le-mond az ollyatén jusokról, mellyek illették talán valaha a' *Brandenburgi* Házat, de már a' régiség által el-enyésztek; 's igéri, a' részéről okozott károknak meg-térítését. — Ezen tudósítás, meg-hamisíttatik egy jelentésben, melly költ *Regensburgban* a' múltt hó.

hónapnak 7-dikén, 's mellynek ide megy ki egy két szóval az értelme: hogy valamint egy részről nem akarja ugyan a' Prussiai Király az el-avúltt jusokat újj életre hozni; úgy más részről, tellyességgel ki nem bocsátja azokat a' kezéből, mellyeket az előbeni Márkgráf is tartott; a' véle e' részben ellenkező szomszédjaival azonban szép szerént kíván inkább megalkudni, 's eggyeségre lépni; mint sem erővel szakasztani a' pernek végét. — Ezen jelentést, ismét megújítottatta a' Király mostanában, olly hozzáadással, hogy a' melly peres Társai ö Felségének, nem akarnak barátságosan egygyezni: azok ellen nem szűn meg ö Felsége foganatos eszközökkel élni, a' maga jussainak megállítására; és ezen fel-tételétől, semminémű ellenséges beszédek, 's ítéletek által el nem hagyja magát tántoríttatni.

Elegyes Tudósítások.

A' Tsászár-választó Gyűlésre, melly Juliusnak 3-dikán fog kezdődni *Frankfurt* Városában, Pápa ö Szentsége, ama' híres *Maury* Apáturat választotta Követjének, a' ki egy nevezetes Tagja volt az előbeni *Fr. Nemzeti Gyűlésnek*; 's hatvan ezer skudit rendelt néki ezen Követségre. Egyszersmind Apostoli Protonotáriusságra, és *in partibus Thebei* (*Thebánu*s) Érsekségre is emelte. — A' midőn éppen ezen tudósítást olvastuk volna: látogatásunkra jött Gróf *Elling*, *Lübeki* (*Lubecca*) Kánonok Ur, 's szóba ered-

eredvén az úgy neveztetett *In partibus (Infidelium)* való Püspökökről, és Érsekekről, beszéltette, hogy *Romában* laktában, nem egyfzer látta az ollyatén Püspököknek, és Érsekeknek meg-tételét követő tzeremoniát.

— — — — —

— — — — —

— — — — —

A' *Nápoly* és *Sicilia* Országok-béli minden Magisztrátusok, királyi parantsolatot vettek az eránt, hogy az ezen két Országokba bé kívánkozó Idegenekre, főképpen ha *Fr.* Országból érkezéndenek azok, meg-kettőztetett vigyázással legyenek.

Angliától segítséget kért, némelly tudósítások szerént *Frantzia* Ország, az *Oroszok* ellen. — Más tudósítások szerént, olly formán nyilatkoztatta ki közelébb az *Angliai* Király magát, a' *Frantziák'* Királlya eránt: hogy ha bé fognak ütni a' *Frantziák*, *Austr.* *Belgyiomba*; úgy ő, t. i. az *Angliai* Király, köteles léfzen, egész erejével óltalmára lenni a' *Magyar* Királynak; mivelhogy *Prussziával* és *Hollandiával* együtt, ő is garantirozta *Belgyiomot* az *Ausriai* Háznak.

Felső

Felső *Olasz* Országának *Mantua* nevezetű Városában, egy Vendég-fogadóban két Szabó-legény, és 3 Zsidó egymásba veszttek, 's a' Zsidók úgy el-verték a' két Szabó-legényt, hogy egyik közülök néhány napok múlva megholt belé. Tsak hamar el terjedt ennek a' hire a' Városban, mellynek hallására legottan öszve rohant a' Nép, 's omlott a' Zsidó-Város felé. — Midőn látnák *F. M. L. Schmidfeld*, és *Oberster Sturioni* Urak, hogy a' gyengébb eszközökkel semmire se lehet menni: lövéssel fenyegették a' Népet; a' minthogy az ágyúk a' Fő Strása - Ház eleibe is vitettek, 's meg-töltettek; egyszerűsmind ígéret tétetett, a' Zsidók' részéről leendő elég-tétel eránt. Erre le-tsillapodott a' Nép; de bátorságnak okáért, tiz Kompania Katonáság ugyan tsak fegyverben állott, három éjjelzaka egymás után,

's ezen idő - szakasz alatt egygyetlen egy Zsidó se mutatta magát. Apr. 16-dikán volt az exekuziójok a' három bűnös Zsidóknak, melly abból állott, hogy egy tsemő gyalog, és lovas Katonáság között kötözve hordoztattak, és seprűztettek - meg minden fő úttzáin a' Városnak.

A' nem régiben született *Spanyol* Király-Finak, 34 nevet adtak a' keretztségben. Az első ezen nevek között: *Filep*, 's ezen fog a' Királyfi rend szerént neveztetni.

Új találmány.

Milló nevezetű *Párisi* Lakos, olly flintát talált fel, mellyel, ha két tsöre vagy on készítve, 26 lövéseket lehet tenni egy mi-nuta alatt.

A' Menykö - vezető eszközök' ereje: próbáltt.
Igazság.

Az egy részről igen is könnyen hívő, de más részről gyakran hihetetlenkedő köz-nép is csak rá tér ofztán valamelly igazság-nak hívésére, ámbár ez, képtelennek lát-szott is előtte eggy időben; hogy ha maga tapasztalhatja annak valóságát. — Hogy bizonyos eszközök által, úgy lehessen in-tézni a' menykö' útját, hogy kárt ne tehessen az épületekben: kétség kívül ennek állítá-sáért még most is ki-nevetnék sok eggyügyiek az okos Embert; de nem nevetik már többé még *Alsó Bavoriában* is a' *Sinchingi* Lakosok. Mert tulajdon izemeikkel látták a' közelébb múltt April. 18-dikán is, hogy az ő magas tornyokra le-tsapott az Isten - nyila; de látták azt is, hogy a' torony' tetején álló nyárs forma eszközön (konduktoron) ugyan omlott le felé a' tűz özön, 's az említett eszközzel eggyességben lévő vas rudakon le-ment minden kár-tétel nélkül a' földbe.

Gabona - árra.

Bétsben, April. 23-dikától fogva 28-kig ment a' búzának posonyi mérője: 48—61 garason, a' rozsé 25—31 g., az árpáé 24—

30 g., a' zabé 17—22 g. — *Fiseményben*,
 April. 26-dikán: a' búzának pos. m. 50—53
 gar., a' rozsé 23—25 g., az árpáé 22—
 a' zabé 10—16 g. — *Drafskirchenben*, Apr.
 26-dikán: a' búzának p. m. 52—60 g., a'
 rozsé 27—30 g., a' zabé 17—20. g. —
Posonyban, April. 20-dikától fogva 30-dikig,
 a' leg-jobb búzának p. m. 46—47 gar., a'
 rend szerént való (ordinér) buzáé 39—40,
 a' rozssal elegyes buzáé 25—30, a' rozsé
 18—19, az árpáé 15—16, a' zabé 13—14.
 — *Pesten*, April. 19-dikétől fogva 14-dikig
 a' búzának p. m. 32—35 g., a' rozsé 10—
 12 g., az árpáé 9—12 g., a' zabé 7—9 g. —
Temesvárott, April. 5-dikétől fogva 9-dikig,
 a' búza' mérője 15—17 gar., a' rozsé 7—9,
 az árpáé 5—6, a' zabé 3 1/2—4 gar. —
Lembergben (Gallitzia' fő Városában) Apr.
 3-dikától fogva 5-dikig, a' búza' m. 24—25
 gar., a' rozsé 14—15 g., az árpáé 13—14 g.
 a' zabé 7—8 gar. — *Brünnben (Morva
 Országának fő Városában)*, April. 15-dikétől
 fogva 20 dikig, a' búza' mérője 59—61 g.,
 a' rozsé 32—34, az árpáé 23—25 gar., a'
 zabé 12—14 garason.

Az *Alsó - Auszriai* Hódolás pompájáról
 még ezeket akartuk közleni ígéretünk szerént
 summás rövidséggel: Vissza érkezvén ő Fel-
 sége a' Sz. István Templomából az Udvarba,
 először a' maga szobájába ment, hanem egy
 Deputázióinak hívására ki jött onnan nem
 sokára azon palotába, mellyben a' Rendek
 voltak, 's a' trónusából, mellyben fel tett
 ka-

kalappal ült, meg biztatta a' Rendeket, hogy szabadságaikat, és törvényes szokásaikat nem tsak meg erősíti; hanem védelmezni is fogja. — Ezen Királyi biztatást követte a' Rendeknek fel szóval való hódoló esküvések, a' midőn szálvét adott egy tsoport Katonaság, durrógtak a' bástyákra kiszegezett ágyúk, 's zengettek minden belső és külső Városi harangok. A' Városok Deputátusaik fel tartották 3 újjaikat ez esküvés közben; mellynek végződésével által adott a' Fő Kantzellárius, a' Tartomány Marsaljának, eggy függő petsétes pergamen levelet, melly az *A. Austriai Privilegyiomok* nak ő Felsége saját alól irásával való meg erősítését foglalta magában. — Ezután el énekeltetett az Udvari Kápolnában, ő Felsége, és a' Rendek' jelenlétében a' *Te Deum*, melly alatt, második szálvé adatott, 's újra megvonattak minden harangok. — El következővén az ebéd' ideje, trónus fedél alatt lévő asztalhoz ült ő Felsége, a' Királynéval, 's *Ferdinánd, Károly, Leopold, és József* Fő Hértzegekkel eggyütt. Ezen asztal mellett az *Austriai* örökös hivatalokat viselő Méltóságok szolgáltak. — Mind ezen ebéd', mind az előtt a' hódoló esküvés tzeremoniáját sok Dámák nézték: úgy nem külömben a' Török Követ is heted magával. Minekutánna felkelt volna a' Királyi asztal: megvendégeltettek a' Rendek; 's más Uraságok mind öltve többen 3 száznál 18 asztalokon. — Estvére mind a' belső, mindi a' külső Városi Teátramokba fizetés nélkül botsáttatott

a' Nép; 's a' belső Város' főbb úttzáira szolgáló ablakok ki-világosították.

Nemes *Hont Vármegye*, Vitze - Ispány T. *Majtényi László*, és T. *Balogi Mihály* Urakat küldi, a' bé állandó Ország-Gyűlésre.

* * *

Gábor Ferentz Besztertze Bányai Kir. Prof. Úraak az *U u* árkusunkban meg ígértt Beszédje így következik:

Édes öröm, és nem tudom melly titkos tűz nyughatatlankodik szivemben, midőn meg gondolom, hogy a' Felséges Királyi kegyes rendelések szerént a' Magyar Nyelvnek tanítására rendeltetem. Nem is lehet az embernek nagyobb oka az örömrre, mint ha tsekély munkáját, és tehetségét édes Nemzetének, 's kedves Hazájának hasznára szentelheti. Nem kisebb örömet, és vigasztalást okoz bennem az is: hogy ezen szabad Királyi 's Bánya Városba küldtettem, mellyben olly Igazgató, és Kormányozó alatt folynak a' Tudományok, a' kinek mind sok szép Tudományának, mind bölts Kormányozásának ditséretes híre, 's neve terjedett már kedves Hazánkban.

Folytatása következik.

A' múltt postán, le küldöttük a' *Hadi és más nevezetes Történetek*' 5-dik Szakaszának Mutató Tábláját. A' mi kevés, ahoz tartozó hátra maradt, azt is le küldjük minden órán.

(Tóldalékkal.)

T Ó L D A L É K.

A' *Magyar Hirmondónak* Május' 8-dik napján 1792-ben költt árkusához.

Már jó ideje, hogy *Göttingából* ilyen tzimü kéz-írás érkezett kezünhez: *Újj esztendei ajándék, egy Europai Gyermekek, Jamaikából.* Ezen kéz-írás 10 levelekből áll, mellyeket egy *Német Úr* írt *Jamaikából, Saxonióban* lakó kis ötszéhez, 's mellyek *Franzua* nyelven is ki botsáttattak. Ezen nyelvből Magyarra fordította azokat, egy jó igyekezetű *Hazánkfia*, 's hozzánk le küldötte a' közlés végett. Mi hasznos mulattatásokra nézve munkánkba iktatjuk azoknak summáit.

(*Jamaika* egy nagy Szigetnek a' neve *Amerikában*, mellyet az *Anglusok* bírnak, 's melly leg alábbis két ezer, 's egy két száz mértföldnyire esik *Magyar Országhoz* nap nyugott felé)

I s ő Levél. - *Port Royal* Decemb. 2-dik napján 1778-ban. Sok hetek töltek el belé, még a' nagy tengeren által hajókázhattunk, 's ezen *Városba* érkezhettünk. Ezen hetek alatt egyebet az égnél, viznél, 's némelly a' habokkal küszködő hajóknál nem láttunk. Annyira el fogyott vólt már az eledelünk, hogy borsónál, 's száraz kenyérnél egyebünk nem vólt. Könnyen el gondolhatod, hogy tsárdák, a' hová bé térhettünk volna, nintsennek a' tenger hátán. Mennél közelébb jöttünk a'

Z z

nap.

nap - nyugotti *Indiához* *) annál nagyobb meleget kellett szenvednünk, jólehet *Karátson* felé volt is már az elzúzó: úgy, hogy a' ruhánkat le - kellett testünkről hánni, 's a' hajó fenekére menni, a' hol nem volt olly nagy meleg. Decembernek első napja volt az az örvendetes nap, mellyben hollzas hajókázásunk után földet látánk. Leg elébb is *Sz. Domokos* szigete ötlődött szemünkbe, mellyet a' *Frantziák* bírnak (most nagy részét a' fekete lakosok foglalták el, kik pártot ütöttek a' *Frantziák* ellen) Nem sokára meg láttuk *Cuba* szigetét is, melly a' *Spanyoloké*. Más napra virradván, kiábálni kezd egy hajós legyén, hogy már látja *Jamaikát* is. Noffza örömben, mind a' hajó fedelére sietünk, 's régen óhajtott *Jamaikára* függeszjük szemeinket; de egyebet a' magosan ki álló hegyeken, és kösziklákön kívül még ekkor nem láttunk. Közébb jöven a' szigethez, láttuk annak kikötő helyét - is, és *Port Royal* nevezetű Városát. Már dél volt, midőn a' kikötő helybe értünk, 's annak közepe táján le hánytuk a' vasmatskákat. Ezt látván némelly asszonyok a' partról, egy tsónakba ugráltak, 's nagy siettséggel hozzánk evedeztek. Mind olly feketék voltak, mint a' kórom, tsak a' fogok fejelett; fejeket kondor haj fedte, 's szép fehér selyem kalap ékesítet.

*) Nap - nyugotti India név alatt értetődnek ezen Szigetek: *Cuba*, *Jamaika*, *Martinik*, *Sz. Domokos*, 's más ezek körül fekvő Szigetek *Amerikában*.

tette, egyéb ruhájok fejer tafotából vólt. Hoztak magokkal tzitromot, narantsot, ananást, 's egyéb friffitő gyümölsöt, 's el is árúltak belőlök nem keveset, mivel mind igen éhek voltunk, mind felette szomjuhozunk is a' nagy hévség miatt. Soha életemben jobb tzitromot, narantsot ezeknél nem ettem. Nem is tsuda: mert a' valóságos tzitrom, és narants Hazában termettek, 's tsak akkor reggel szakasztották le őket a' fákról. De azt kérded, hogy szakaszthatták le Karátszon táján, hiszen ilyenkor nem hoznak a' fák gyümölsöt? Oh kedves ötsém más világ van itten! nints itt tél, hanem örökké való tavasz és nyár. Ez az a' föld, a' hol terem a' nád méz, kává, bors 's a' t. mellyekről többet fogsz olvasni következő leveleimben.

* * * * *

Tavaszi kellemetesség.

Gyönyörű természet! melly betses szépséged,
 Meg lepi a' szívet kedves ékességed.
 Az ártatlan napnak arany mosolygása
 Lett minden kebelek vidám újjítása.
 Változnak a' kertek, lugosok, szigetek,
 Erdők, bokrok, rétek, fenyvesek, ligetek,
 Mind ezek a' télből örömmel vetkeznek,
 Mulattatásunkra zöld színbe öltöznek.
 Szerentsés mezei élet édessége!
 Meg valljuk ostromol a' szív irigysége,
 Te látod a' reggelt első kibuvással,
 Reád tekingetni fényes mosolygással;
 Erre a' madarak vigan seregelnék,
 'S melletted repdesve néked énekelnek;
 Az elei ró'sák bimbójokat hajtyák,
 És mennél hamarább el hagyni óhajtyák,
 Hogy illattyok kertye, mihelyt nyílik, velek
 Mindent ő magokhoz huzhasson kebelek.

Vigasságos Tavasz! Gratiák ölelnek,
 Nyájosság, nevetés, és Amor tisztelnek,
 Bokrokra akasztva Amor mar kéz ivét,
 Onnan lövi gyenge imádói szívet,
 A' szép Zéfirusok tántzolva repdesnek,
 Hol egy zöld - bokrotskát, hol más tserét lesneki
 Látták a' szerelmes Páfstor mulattságát,
 Melly vigan kóstolja nyájos barátságát,
 Vagy a' bokrok között tántzol kedvesével,
 Vagy által kaptsolja derekát ölével;
 'S egy zöld ágból készült kunyhó árnyékában,
 Az ártatlanságnak hevernek álnában.
 Fel ébredvén, kapjak egymásba ölelnek,
 'S így ölzve fogózva vig dalt énekelnek.
 Meg indulnak tovább egy kertbe sétálnak,
 Hol ezer s meg ezer szépségre találnak,
 Válagattya kezek a' piros ró sákat,
 Mindeoik társának alkot bokkrétákat,
 Által adák nyájos enyelgések között,
 Mellyeket szagolvan hiv tsókjok öntözött;
 Látták a' természet gyönyörüségeit
 Eggyügyün tzifrazott zöldellő bértzeit,
 Ama nyil egyenes fenyvesek nagyságát,
 A' bogos tölgy fáknak ki terjedt sok ágát,
 Mellyek árnyékokat midőn mellze vetik,
 A' nap hevességét alájok temetik,
 Ama kristaly színű patakokat, mellyek
 Tsergedezésétől hangoznak e' helyek,
 'S tizta folyamattyok híves boltozattya,
 A' gyenge virágok öntözö harmattya,
 Ama violátskák hódoló kékségit,
 külömbkülömbféle füveknek zöldségit,
 Mellyeket, valakik közlelől szagolnak,
 Drága illattyokkal mindent el rabolnak
 A' munkás méhetskék mellettek járkálnak.
 Tsoportal hol egyre, hol a másra szállnak,
 Ki szitt jó izekből mihelyt részesülnek,
 Kosár házaikhoz terhekkel repülnek.
 Ama tarkás színű gyenge pillangókat,
 Mellyek ki terjesztik bársonyos szárnyokat.
 Természet, természet! egy illy kis állatnak
 Adott szépségei, érzem, hogy meg hatnak:

Mert

Mert sokkal betesebb pompázó ruhája,
Mint sem a' kényes mód adhatna reája.
Nem esméri mind az a' gyönyörűséget,
Ki henyélve nézi az ilyen szépséget.

Kolosváron Boér Sándor.

* * *

* * *

* * *

Körmötcz - Bányáról, April. 17-dikén.
Ezen Királyi Város ma tartott requiemet
Istenben boldogult Királyunkért. Erre az
alkalmatosságra készített Gyász-alkotvány-
nak (Castrum Doloris) le-irását kívántam
ha tsak rövideden is közleni az Urakkal:

A' koporsó mellett, 4 három szegéletű
Piramisok állottak. Az elsőnek tetején szem.
léltetett egy felfordított égő fáklyára kö-
nyökölő szomorú Genius ilyen alirással:

*Quam grauis error atram te mors edu-
xit Auerno?*

Alól pedig ezek a' versek olvastattanak:

*Occidit una Tibi spes, fle Pannonia; et ista
Crede mihi haud surget: desiit esse pater.*

Az első bal Piramison állott egy lapultu ke-
rék, mellyen L. II. betűk állottak, illy al-
irással:

Ut caderet bustis victima tanta tuis!

Alól pedig ezen versek valának:

*Cur fles? Franciscus Tibi nam spes alte-
ra surget:*

Hic Tibi non unquam desinet esse pater.

A' hátulsó jobb Piramisnak tetejére egy
Római hamvas korsó (urna) vólt állíttva,
illy irással:

Nos.

*Nosse cupis, quis sit sub tristi conditus
urna?*

Alól pedig ezek a' versek:

*Quod Leopoldus atrae mortis sit victima, vita
Quoque brevis fuerit: sic voluere Dii.*

A' hátulsó bal Piramison állott a' gyász-
ba öltöztetett Magyar Ország tzimere, ezzel
az irással:

Hungara si moeret Gens: Leopoldus erit.

Alól pedig ezen versek:

*Ut sit Franciscus Tibi gloria, sitque paternae
Haeres Virtutis: constituere Dii.*

Ezen Gyász - alkotványt a' Versekkel
együtt, az ide való Királyi Oskolák egyik
érdemes Professora, *Beke János* Úr készítette,
a' rajzolatokat testvér öttse 's tanítványa
Beke Imre, 16 esztendő s Iffjú által tétette
maga intézése alatt.

* * * * *

*Hallotti Énekek, mellyekkel ditsöült Mä-
sodik Leopold kora halálát siratta a' Palotai
Evangy. Gyülekezet, midön Jó Királynak
végső tisztessége meg - addására Gyász - Inne-
pet ült Bajt V. Vasárnapján 1792 - dikben.*

E L S Ö.

A' Prédikátzió előtt.

Nota: *Mit bizik e' világ ő ditsösségében 's a' t.*

El - estél fejünknek ékes Koronája,

Magyar Nemzetünknek jó kegyes Kiralyja

Leopold jó Atyánk, a' ki reménytelen

El halál közzülünk, ki mulál melölünk,

óh jaj! melly hirtelen.

Hóltig való gászba hagyád Hitvesedet,

Bánaiba tizennégy szép Gyermekedet,

Gyá.

Gyászba öltöztetéd Birodalmaidat,
Főképpen Hazánkat, kesergő Népünket,
Hív - Magyarjaidat.

Sajnos leg-közelebb azon Hivedidnek,
Kik végét nem látták jó tételeidnek,
Sajnos lehet néktek Evángyélíkusok
Leopold halála hamar ki mulása,
Mert oda *Tzirustok*

Oda a' jó - Király, ki *Jósef* Battyával
Jót-tett az Istennek egy testvér Nyájával,
■ Annyi-jót, hogy többet már nem kíván-
hatott

Attól, a' ki ennél leg alább mostanság
többet nem-adhatott.

Nyúgodjál tsendesen Isten hív - szolgája,
Hogy szivedre kötött vólt az ő szent nyája,
Nyerjen Lelked menybe örökös jutalmat,
Tested pedig miglen fel-éled, lelheslen
tsendes nyugodalmat.

M A S O D I K.

A' Prédikátzió után.

Nota: *Mindjó a' mit Isten téstzen 's a' t.*

Ha már ránk mérted óh Atyánk

A' keserü poharat,

Nem zugolódunk *Jehovánk*,

Mert reményjük, hogy arat,

ki most könyvez,
zöpög, 's érez

Szivében bút, bánatot,

Lát még fényleni napot.

Reményljük, hogy bánatunkat

El - veszi *Ferentz* Király,

Ajánljuk érette holtunkat,

Isten! csak melléje állj.

Légy Istápja
Hogy mint Attya

Jól tévőnk maradhasson,
Hiven Országolhasson.

Az Özvegyet, 's az árvákat
Pártold magad jó Isten,
A' romlandó Koronákat,
Hadd bírassák tsendesen

Eggyességet;
Békességet,

Adj jó Isten Hazánkban,
Segéllj kezdett munkánkban,

Midőn pedig el-kell hagynunk
Ezt a' múlandóságot,
'S tsendességgel fel váltanunk
A' sok földi agságot,

Add szinedet,
Szent székedet,

Ne rettegjünk Kriftusunk,
Légy mellettünk Jésusunk!

* * * * *

Veszprém Városából is jöttek hozzánk
II. Leopold Fels. Királyunk halálát kesergő
Versek. Azokból ide iktatjuk kóstolólul a'
következendőket:

Oh szomorú Hazám! — — —

Alég derültek, 's tisztultak fel egek
Feletted, borítanak már gyászos fellegek.
Tehát ugyan tsak van valahol olly Mérték,
Mellyel bal sorsodat tetézve ki mérték:
Mivel boldogságod alig álla lábba.

Midőn nem is véled, akkor szálfsz alábra.
Alég múlhatík el egy viszontagságod,
Más felől fejedre jön viszont agságod.
Hol vagytok víg napok, és hol vagy TE
Kéntsünk,

Tőlünk bútsút vettél, már kire tekíntsünk!